

PROMIENIOWANIE CIEPLNE

Podstawy teoretyczne

Promieniowanie cieplne jest promieniowaniem tego samego rodzaju co promieniowanie świetlne, więc rządzą nimi te same prawa.

Promieniowanie cieplne opisują następujące prawa:

1. Prawo Kirchoffa
2. Prawo Maxa Plancka
3. Prawo przesunięć Wiena
4. Prawo Stefana-Boltzmannna
5. Prawo Lamberta

Prawo Kirchoffa

Prawo Kirchoffa ujmuje zależność pomiędzy zdolnością ciała do pochłaniania promieniowania oraz do emitowania promieniowania.

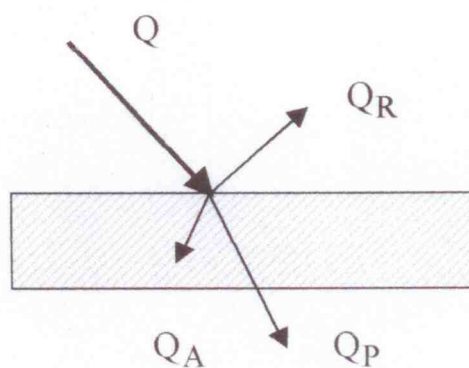
„W równowadze cieplnej zdolność do pochłaniania promieniowania równa jest zdolności do emitowania promieniowania”.

$$A = \varepsilon \quad (1)$$

gdzie:

- A - absorpcyjność powierzchni,
- ε - emisyjność powierzchni

Rozpatrzmy bilans energetyczny najogólniejszego przypadku, gdy dowolne ciało znajduje się w polu działania promieni cieplnych (rys. 1.)

Rys. 1. Schemat objaśniający bilansowanie energii promieniowania

Przyjmijmy, że Q jest energią promieni padających. Część promieni ulega odbiciu - Q_R , część – jeżeli ciało jest przezroczyste – może przejść przez ciało - Q_P , a wreszcie część energii ulega absorpcji - Q_A . Zbilansowanie tych energii daje równanie

$$Q = Q_A + Q_R + Q_P \quad (2)$$

gdzie:

- Q_A - ciepło pochłonięte (absorpcyjność),
- Q_R - ciepło (energia) odbite (refleksyjność),
- Q_P - ciepło przepuszczone (przepuszczalność).

Równanie (2) możemy przedstawić w postaci bezwymiarowej

$$1 = \frac{Q_A}{Q} + \frac{Q_R}{Q} + \frac{Q_P}{Q} = A + R + P \quad (3)$$

$$1 = A + R + P \quad (4)$$

gdzie:

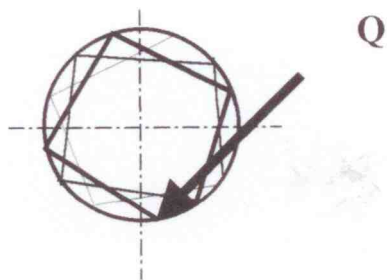
- A - absorpcyjność,
- R - refleksyjność,
- P - przepuszczalność.

Wartości A , R i P będą ułamekami wyrażającymi, w jakiej części dostarczona energia promieniowania jest **absorbowana, odbita czy przepuszczona**.

Możemy założyć trzy skrajne przypadki:

- a) A (absorpcja) = 1, R (refleksja) = 0, P (przepuszczalność) = 0;**

Ciało, które by się w ten sposób zachowywało, będzie tzw. ciałem doskonale czarnym. **Ciało doskonale czarne**, to ciało, które w 100 % pochłania padające na niego promieniowanie. Przykładami ciał doskonale czarnych są: półprzeźroczyste ciała – pochłaniają promieniowanie w 99 %. **Laboratoryjnym przykładem ciała doskonale czarnego jest kula, jej wnętrze, w którym zostaje pochłonięta cała energia promieniowania.**

Rys. 2. Układ zastępujący ciało doskonale czarne, gdzie cała energia promieniowania zostaje pochłonięta

b) R (refleksja) = 1, A (absorpcja) = 0, P (przepuszczalność) = 0;

Ciało doskonale białe, cała energia zostaje odbita.

c) P (przepuszczalność) = 1, A (absorpcja) = 0, R (refleksja) = 0;

Ciało doskonale przezroczyste, które przepuszcza bez strat całą energię promieniowania.

W przyrodzie nie istnieją ciała odpowiadające wyidealizowanym pojęciom doskonałej czerni, doskonałej bieli i doskonałej przezroczystości. Zachowanie się ciał rzeczywistych zależy od własności ciała, obok innych parametrów, jak np. długość fali, temperatura itd.

Prawo M. Plancka

Prawo Plancka **ujmuje zależność między energią wysyłaną przez ciało promieniujące, doskonale czarne, jego temperaturą i długością fali emitowanego promieniowania.**

$$E_{0\lambda} = \frac{C_1}{\lambda^5 \left(e^{\frac{C_2}{\lambda \cdot T}} - 1 \right)} \quad \left[\frac{W}{m^3} \right] \quad (5)$$

lub

$$E_{0\lambda} = \frac{C_1}{\lambda^5 \left[\exp\left(\frac{C_2}{\lambda \cdot T} \right) - 1 \right]} \quad \left[\frac{W}{m^3} \right] \quad (6)$$

gdzie:

$$C_1 = 2\pi c^2 h; \quad C_2 = \frac{hc}{k};$$

$E_{0\lambda}$ - gęstość emisji monochromatycznego promieniowania (czyli dotyczącego jednej długości fali), W/m^3 ,

λ - długość fali (m),

T - temperatura bezwzględna, **K**,

c - prędkość światła, $c = 3 \cdot 10^8$, m/s,

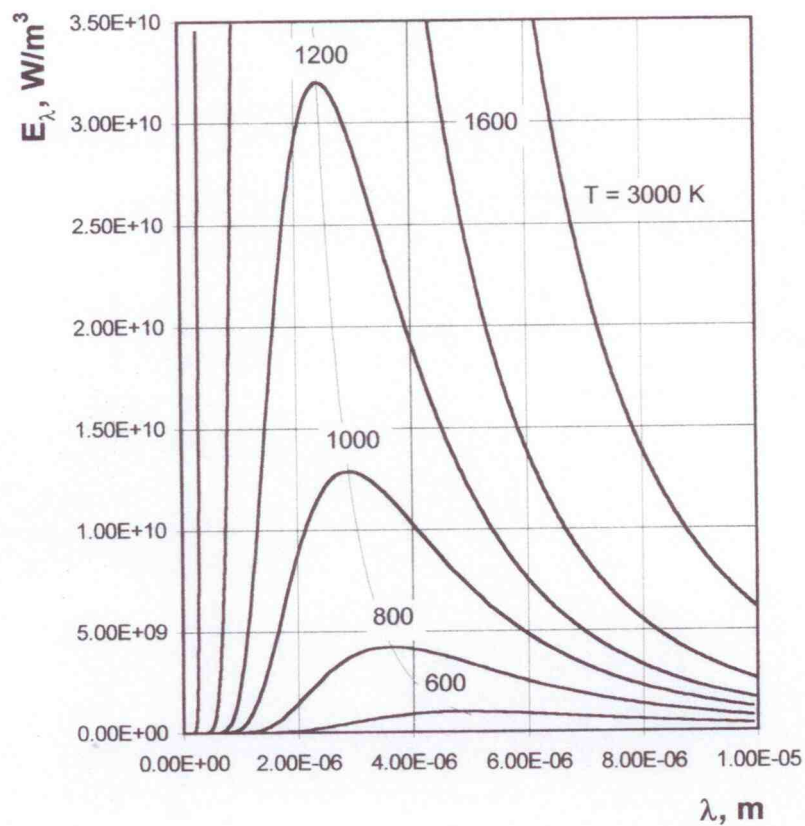
h - stała Plancka, $h = 6.62 \cdot 10^{-34}$ Js,

k - stała Boltzmann, $k = 1.38 \cdot 10^{-23}$, J/K.

C_1 - pierwsza stała Plancka, $C_1 = 3.74 \cdot 10^{-16}$, $W \cdot m^2$,

C_2 - druga stała Plancka, $C_2 = 1.4388 \cdot 10^{-2}$, m · K.

Ilustracją wzoru (6) jest rys. 3.

Rys. 3. Rozkład energii promieniowania wg prawa Plancka

